

משלי פרק א פסוקים י-יט

- (י) בְּנֵי אָם יִפְתֹּחַ חַטָּאים אֶל תְּבָא:
- (יא) אֲם יֹאמְרוּ לְכָה אָתָנוּ נָאָרְבָּה לְדִם נְצִפְנָה לְנָקִי חַנְמָ:
- (יב) נְבָלָעָם כְּשָׁאוֹל חַיִים וְתִּמְמִימִים כִּיוֹרְדִּי בָּורָ:
- (יג) כָּל הָזָן יִקְרַד נִמְצָא נְמָלָא בְּתִינוֹ שְׁלָלָ:
- (יד) גּוֹרְלָךְ תְּפִילָה בְּתוֹכָנוּ כִּיס אָחָד יִהְיֶה לְכָלָנוּ:
- (טו) בְּנֵי אָל תָּלַךְ בְּדַרְךְ אַתֶּם מַנְעַ רְגָלָךְ מַנְתִּיבָתָם:
- (טז) כִּי רְגָלֵיכֶם לְרֹעֵן יְרֹצְוּ וַיְמַהֲרוּ לְשִׁפְךְ דָּםָ:
- (יז) כִּי חַנְמָ מַזְרָה הַרְשָׁת בְּעִינֵי כָּל בָּעֵל בְּנֵףָ:
- (יח) וְהָם לְדִמָם יִאָרְבּוּ יִצְפְּנוּ לְנַפְשָׁתָם:
- (יט) פְּנֵן אִרְחוֹת כָּל בְּצֵעַ בְּצֵעַ אֶת נְפָשָׁ בְּעֵלֵיו יִקְחָ:

ביאור הגר"א – משלי פרק א פסוק י

אם יפתח חטא חטא הוא העובר על מ"ע והוא לשון חסרון וכמה שכותב בראש ישעה אם יפתח אותן בני אדם החסריין ממ"ע. אל תאבה לשמווע דבריהם כלל כי בודאי לא למצוה הם באים לפתחך כי הם בעצםם אינם חפצים בזה ואינם עושים ובודאי מה שהם רוצים לפתחך היינו לעבור עבירות ועכשו מפרש הפתויים שלהם:

האלשיך על הפסוק בני אם יפתח חטא אל תבא [משלי א י], דקשה האיך ס"ד לשמווע לדברי חטאיהם שהוחדר להזהיר על זה, ותירץ בודאי אין היצה"ר מסית האדם לעבירות רק מסמא עינייו ונכנס עמו בשאלות ותשובות עד שמעבירו על דעתו ודעת קונו, וע"כ העצה טוביה היא שלא ישמע אליו כלל ולא יכנס עמו בדברים, וזה"ש אל תאבה שתיכך אמר אני רוצה לשמווע כלל.

צדקת הצדיק [לדר' צדוק הכהן מלובליין] אות מה

לא יתחבר עם רשעים ואפילו לעשות מצוה וכן הוא מפורש במקילתא כמו שנאמר (דברי הימים – ב כ' ל"ז) כהתחברך וגוי, [וַיִּתְנַבֵּא אֶלְיעָזֵר בֶּן דָּרוֹהוּ מִמְרָשָׁה עַל יְהוֹשָׁפָט לְאָמֵר כְּהַתְּחַבֵּךְ עִם אַחֲזִיהוּ פִּרְצֵה' אֶת מַעֲשֵׂיךְ וַיִּשְׁבְּרוּ אֲנִי וְלֹא עָצַרְוּ לְלִכְתָּא אֶל תְּרִישֵׁש]

ואף על פי שנתחבר עמו ללחום נגד ארם. ונאמר (משלי א ט"ו) בני אל תלך בדרך אתם ובכל מקום "דרך" בספר משלוי רצה לומר דרך דרך התורה והמצוות. ואמרו ז"ל (יומא ל"ה ב) גבי יוסף להיות עמה לעולם הבא, וועלם הבא הוא רק קיבול שכר ולא עונש דזה אין נקרא "עולם הבא". רק שבאמת יוסף נשא בתה ומהם יצא שבט בישראל ומשיח בן יוסף. ווילוף ראה גם כן זה שמננה יצא שלשלת גודלה כזו רק לא רצה להיות עמה אפילו לעולם הבא, דוגם שיהודא זינה ויצא ממנה מלכים ונביאים והיה זנותו רצונו השם יתברך

כמו שאמרו ז"ל (סוטה י' ב) יצתה בת קול ממני וכו' ולמצויה יחשב. אבל תמר הייתה
צדקת וזו רשות לא רצה להיות עמה בעולם הבא:

(ט) ותרא כי מתאפשרת דיא לילבת אתה,
וთהדר לדבר אליהם. הענן, היצור
הרע דומה לזרוב ויושב בין שני מפתחי הלב
(ברכות סא, א). ורצה לומר, כי היצור טוב איינו
יעץ אלא למצוה אבל היצור הרע משיאו
לעבירות, ואם יראה שאינו יכול לו מפתחה
לעשות מצוה מעוטף כמו עבירות ועל דרך זה
(סוכה נב, א): יצרו של אדם מגבר עליו בכל
יום ומתחדש. כי, מוגבר שיעשה עבירות
ומתחדש היינו אם רואה שלא יפתח אותה
לעבירה חדש עליו לפתחו במצווה ובזה
מעטיף העבירה כדרך היצור. והרוצה לבחון עת
בא לידיו המצוה אם הוא מיצר הרע או לא,
יבחין בעת עשיית המצוה אם אבריו נעים ונדרים
בעת ההיא ובוריות לעשות המצוה, מסתמא
היא מעיטה יציר הרע, כי אין יכול להיות שאברי
הגוף הכבדים אשר מעפר סודם וטבחם לילך
אחר תאותם הגופני היורד למטה בטבע
העפר יתלבשו רצון לעשות, אין זה כי אם
עצת יציר הרע בכרי שילך אחר כך ברשותו,
ואם בחשיקות נפשו הפנימיות להתקרב אל
עשותו במעשה המצאות, אברי הגוף כבדים
ועצלים, אז נראה שמדריך הטבע הוא, וכן נלבש
היציר הרע באברי הגוף ורוצה לעכבות
מעשיות המצואה. ועל זה גם כן בראש לקיש
מתחללה כשנתכוון לעבירה רצוי אברי הגוף, עד
שאמור במסכת בבא מציעא (פה, א): ושווור
ליירונא בכחו, וכיון שקיבל עליו על תורה
בעי ליהדר ולא יכול, שכן שמצוד היצור טוב
קיבל עליו על תורה لكن התהיל היצור לעכב
ונעשה אברי הגוף כבדים. ואף כאן אינה יכולה
ללכת אחריה, אף שהיא הייתה בחורה ממנה,
בלתי אמיין בגוף ויגעה רכה, או "ויתהדר" כי
למנוע אותה מהמצאות, כי הכוונה מצד הטוב
הוא.